NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII. V sredo 3. mali serpana (julija) 1850. *List 27.*

Izredni občni zbor
krajnske kmetijske in obertnijske družbe v Ljubljani.

Svitli nadvojvoda Janez so prišli, kakor smo v poslednjih „Novícah“ povedali, s svojo gospó in svojim sinkam 24. rožnika ponoči ob 11. uri iz Tersta v Ljubljano. Drugi dan (25. rož.) je bil občni zbor kmetijske družbe, zavoljo kteriga so nadvojvoda nalaš v Ljuljani ostali.

Zbor je bil v prostorni hiši mestne srenje. Iz Ljubljane, bližnjih in daljnih krajev se je snidilo toliko udov, de je skoraj prostora v zbornici zmanjkovalo. Večidel iz vsih podružnic so prišli gosp. predsedniki sami ali g. odborniki, vdeležit se pričijočnosti ljubeznjiviga očéta naše družbe in zaslíšat modre svéte njegove bistroumne glave in njegovih obilnih skušinj v vsih razdelkih kmetijstva in obertnijstva. Tudi naš častiti deželni poglavar grof Chorinski se je pridružil imenitnimu zboru,

Na stopnicah mestne hiše je družba svitliga nadvojvoda slovesno sprejela, ki se je v eni kočíi z deželnim poglavarjem in predsednikam kmetijske družbe ob desetih tù sèm pripeljal. Z ginljivo prijaznostjo, ki je njegovimu milimu sercu lastna, je pozdravil pričijoče in se ž njimi podal v zbornico, ktera je bila tudi drugim poslušavcam odpèrta.

Predsednik kmetijske in obertnijske družbe, gosp. Fid. Terpinc je potem s serčnim nagovoram pozdravil visociga gosta in mu v svojim iménu in v iménu cele družbe razodel neizrekljivo veselje nad prihodam v Ljubljano po 3 veliko pomenljivih létih.

Na to je odgovoril svitli nadvojvoda: „Pred 3 léti sim bil zadnjikrat pri Vas. Veliko se je prigodilo med tem časam, — pa pustímo, kar je bilo, in vernimo se k prihodnosti in za njo delajmo. Dobili smo po božji previdnosti mladiga, krepkiga, nadepolniga cesarja; ministerstvo, ki ga imamo, dela na vse strani pridno. Ena misel nas mora zdej vse navdajati, de skerbímo za občni blagor svoje deržave in de opustimo vse osebujno prizadetje. Lepa krajnska dežela, kteri lega blizo morja toliko dobička ponuja, ki veselo napreduje v kmetijstvu, in v kteri prebiva čverst, priden in zvest narod, bo svojo staro nepremakljivo zvestobo tudi prihodnjič vérno ohranila in v bratovski edinosti vseskozi delala v prid naše občne domovíne. Dve léti ste pretekle, ko sim bil k opravilu poklican, ki ni bilo ravno nar prijetniši; tode blagi namen, za cesarja in deržavo storiti, kar je v moji moči bilo, me je spodbodel k temu delu. Vernivši se v svojo domačijo, sim zagledal vaše krasne gore, in berž sim sklenil, svoje prijatle na Krajnskim obiskati. Zdaj se bomo pa večkrat vidili.“

Ta priljudni nagovor je takó globoko segel v serca vsih pričijočih, de je po celi zbornici „Živijo“ donelo od vsih strani.

Potem so se začeli zbora pomenki.

Tajnik kmetijske družbe Dr. Bleiweis je razložil svitlimu nadvojvodu v kratkim popisu imenitniši dela, ki jih je kmetijska družba poslednji čas doveršila, od kar gosp. nadvojvoda na Krajnskim ni bilo. Povedano je bilo v ti razlagi, de je kmetijska družba na podlagi novih družtvinih postav, ki so jih presvitli cesar lansko léto za celo cesarstvo dali, — na podlagí sklepov, ki jih je na Dunaju od ministerstva lani poklicani kmetijski zbor sklenil — in po izgledu podružniške osnove Štajarske kmetijske družbe nove postave v velkim zboru 20. listopada t. l. napravila; de je napravila po celi deželi 21 podružnic, ktere — razun štirih — so že vse osnovane, in de Ljubljansko-Verhniška, Planinska in Radoljška so se v poklicanih zborih že zastran mnogih koristnih kmetijskih rečí posvetovale in de takó bojo tudí druge podružnice kmalo v zborih se snidile. Na dalje je bilo svitlimu nadvojvodu povedano, de so se „Novíce“ v svojim obbsežku razširile in za potrebno spoznale zraven kmetijskih in rokodelskih rečí tudi postave razlagati in bravcam na znanje dajati, kar se po svetu godí, de tudi prosto ljudstvo v vsim resnico zvé in takó sčasama višji omiko — kot vstavni deržavljan — doseže. Po tem je bila oznanjena naprava 4 kmetijskih šol po deželi, in podkovaške in živinozdravniške šole v Ljubljani. Poslednjič je bilo povedano, de na družbinim vertu na Poljanah se oskerbuje sedaj posebno reja sadnih in murbnih drevés, kterih poslednjih družba vsako léto 10,000 menj premožnim kmetam brez plačíla daruje.

Na to so povzeli svitli nadvojvoda besedo in so rêkli:

„Iz tega, gospodje moji, kar sim zdej zvedel, je vaša družba veliko dopernesla, česar še marsiktere druge družbe nimajo. Velik dobiček imate med drugim že tudi nad tem, de imate pripravnih bukev za kmetijski poduk. Izdelovanje tacih bukev, de so ljudstvu umevne, je silno težavno, kér morajo biti natanjko po potrebah krajev in bravcov, za ktere so pisane, napravljene. Veliko daríl za nar boljši take bukve je bilo že razpisanih, pa malo jih je še zasluženih. Gosp. Vertovc je darílo že zaslužil, ker njegove bukve so potrebam dežele primerjene. Izgled Vaših kmetijskih šol bojo posnemale druge kmetijske družbe, kér njih dobrota je neprecenljiva. Posebno dobro bo tudi, ako bojo prihodnji kmečki fantje po dokončani šoli še daríla dobili. Nemška dežela nima, razun kmetijske šole v Hohenheimu, nič enaciga; šola v Altenburgu bi bila v nič prišla, ko bi ji ne bilo naše vladarstvo pod pajsihe séglo in slavniga učenika Pabsta iz Hohenheima tù sèm poklicalo, kar ji bo gotovo v velik prid.“

Po tem prijaznim ogovoru je veleval svitli nadvojvoda nasledbo pomenkov.

Dalje sledí.)

Kakó se da krompír do noviga dober prihraniti, in pozimi gnjilobe obvarovati.

Gotova skušnja me učí, de krompír skoz celo léto do noviga zmerej prav dober in tečen ostane, ako se spomladi ob času sadeža lepši krompir odbere, in se na dile (pod streho) na senčen kraj kake 3 pedi na debelo razgerne. Potlej se mora pri míru pustití, ne več preberati, alj mu cime oberati, ampak od kraja jemati. — Tak krompír se lepo nakuha, je kerhkek ko kostanj, rumen ko vosek, in prav dobriga teka.

De pa v jeseni spravljeni krompír v kleti gnjil ne bo, naj se pustí, preden se v klét dene, od vetra dobro presušiti, in potlej še le v suho klét djati. Če ravno bolniga kaj med zdravim ostane, vunder ne bo gnjil, ampak se bo popolnama med zdravim posušil.

Tako navado imam jez, in dobro mi izide; naj še kdo drug poskusi,

V Škomri 24. rožnika 1850.

Gregor Pečan, fajmošter.

Dobrovoljna beseda, kako naj se kmet pri odkupovavnih komisijah grajšinskih davšin zaderží, kteri se želí škode varovati.

(Dalje in konec.)

II. Dobički, kteri izvirajo kmetam iz vzdignjenja njih nekdanje podložnosti proti grajšinam.

Iz takiga preklicanja nekdanjih gospóskinih davkov izvira kmetam dvojin neizrekljiv dobiček; pervi, de zvunaj presvitliga cesarja in njegoviga vladarstva nimajo nobeniga gospodarja, in de pred vladarsko postavo, pri sodbah in vsih cesarskih uradíjah enake pravice vživajo, kakor vsak drug ud deržave.

Pa nikar! de bi kmete to oprostenje v enakopravnost nautegama prerodilo iz dozdanjih mirnih in poštenih ljudí v razujzdance, nepokornike, ali še clo puntarje. Občutek enakopravnosti z vsakim drugim udam deržave naj nas podbada k spoznanju, de, če hočemo mirno in srečno živeti, moramo ljubiti bližnjiga kakor same sebe in drugim ne storiti kar nam ni ljubo.

Opustimo dozdanje napeto, plašno in nezaupljivo zaderžanje; bodimo si eden do druziga dobrovoljni in odkritoserčni sosedje, pomagajmo si z besedo in djanjem kot čedno zrejeni otroci e n i g a o č e t a — in takó bomo vživali vsi zaželjeni sad prave sprave.

Drugi veliki dobiček, ki vzdignjenje prejšne kmetijske podložnosti prinese, je, de je kmet sedaj gospodar vsiga svojiga pridelka, to je, de ni dolžan več tlake delati, in del svojiga pridelka in svoje priredbe drugim deliti, namreč desetine, žitnice, i. t. d. odrajtovati, de požeto žito po svoji zložnosti v kozolc zvozi, in de ni več primoran ž njim čakati, dokler se — dostikrat termastimu — desetinarju poljubi, desetino pobrati. Povejte naravnost, nekdanji podložni! ali ni to nar veči dobiček vašiga oprostenja?

III. Čmu kličejo oprostivne komisije nekdanje podložne pred se?

Vladarstvo je speljanje oprostenja zemljiš vsake kronovíne zaupalo deželski komisíi, ktere ude so zvolili en del gruntne gospóske, in drugi del kmetje; in ta deželska komisija je postavila okrajne komisije. Deželna komisija vodi vse dela in opravila, okrajne komisije pa pretehtajo nekdanje davšine, če so pravične ali krivične — zadnje koj odveržejo. — Potim odločijo davšine, ki so brez odškodovanja vzdignjene; izpeljujejo precenenje nekdanjih davšin pa tudi vsih priboljškov, ktere so kmetje od gosposk vživali, in razdeljenje zneskov, ter odločijo tretjíno, ki jo morajo grajšaki odnehati, tretjíno, ki kmeta zadene, in zadnjo tretjíno, ktera bo iz deželske kase poravnana.

Iz opravil, naloženih okrajnim komisijam, vsakteri lahko prevdari, koliko mora biti kmetam ležeče, njih nekdanje dolžnosti proti gospóskam pravično razjasniti, vse davke po zadnji veljavi v prerajtanje dati.

Zatorej se nikar ne branite okrajnim komisijam svoje prejšnje opravila pri grajšinah pravično povedati, pa tudi vse tisto na znanje dati, kar so vam grajšine pri opravilu vaših davkov ali del dajale ali dolžne bile dajati. Kdor to opustí, je sam kriv, če ga bo veči odškodovanje zadelo, kot bi ga bilo imelo zadeti. En izgled bo to zapopadno razjasnil:

— — — Nekdo napiše enimu svojih nekdanjih podložnikov po starim urbarju vsakdanjo gruntarsko tlako, ki je znesla 104 dni z konji po 12 krajc. . . . . 20 gold. 48 krajc.
104 z rokami po $4^2/_3$ krajc. . . 8 „ 2 „
vsiga vkup . 28 gold. 50 krajc.

Podložni ne pride na vabljenje k prerajtanju, in okrajna komisija prevdari odškodovanje po napovedu gospóske. Pri prejemi odškodniga lista vidi termasti kmet, de mu je veliko več kot tretjína nekdajniga gospóskiga davka v odškodovanje naloženo. Ročno pobaše vse svoje pisma, in jo pobriše do Ljubljanske okrajne komisije, ter skaže odkupno pismo tlake, po kterim je gospóski za vso tlako samo 10 gold. šlo.

Iz gole dobrote, ne pa po dolžnosti, je komisija v zastopnosti z gospósko odškodvanje tlake po pismu prerajtala.

Marsikteri davki stariga urbarja so tako o času prejema ali kafranja znižani, še clo odkupljeni, in take prenaredbe so v prejemnih pismih, v gosposkinih bukvicah ali pa v posebnih listih popisane. Take skazovanja prinesite sabo h komisijam, de bodo zamogle vas škode varovati. Tega pa nikar ne mislite, de je okrajnim komisijam na vašim podkrižanju ali podpisu kaj ležeče. Tretjino odškodovanja bote mogli plačevati, takó veleva postava, ali podkrižajte ali pa ne, pridite na vabljenje ali pa ne, ali se ustite ali ne — takó zapové postava. Toliko pameti in prevdarka se vender pri vas sme iskati, de le dobra beseda najde dober kraj, — de od cesarja postavljene gospóske je treba spoštovati, jih ubogati, in jim zaupati. Kdor tega ne storí, naj si sam sebi pripiše škodo, ki ga zavoljo nepokoršine zadene, in naj pametnim ljudém nikar za zlo ne vzame, če ga nevedneža, svojoglavca, nehvaležnika, ali še kaj več grajajo. *)

Dr. Orel.

Zdej jih poznamo!

Po 171. listu »Gracarce« prisiljeno razjasnjenje.

Ko dopisúni „L l o y d a“ in „G r a c a r c e“ z vsim svojim nesramnim natolcevanjem nič niso mogli opraviti zoper slovensko družtvo na Krajnskim, ktero mirno svojo pot v prid omíke in povzdige domačiga jezika napreduje, so se ti dopisúni kakor bramorjí iz ene njive na drugo, kakor gosence iz eniga drevésa na druziga spravili čez „N o v í c e“ in jih silno grajati začeli, de se ne pečajo le s kmetijskimi in rokodelskimi rečmí, ampak de bravcam tudi razlagajo druge rečí in pripovedujejo, kaj se po svetu godí, de bi kmetje tudi od sveta kaj zvedili. Na vse to se je spodobno odgovorilo, in od tega časa so imele tudi „Novíce“ mir.

Zdaj je pa spet od ravno tiste stranke jela pohujšljiva sapa pihati in se po „G r a c a r c i“ obrača zoper k m e t i j s k o d r u ž b o, ter njene p o s t a v e gloda, ako

---

*) Ta dobrovoljna beseda izvira iz brezpametne govorice nekterih slabo podučenih in podšuntanih kmetov, ki še zmiraj trobijo, de ta patent, ki veléva, de imajo kmetje kaj p l a č a t i, ni p r a v i, ki so ga cesar Ferdinand dali! — Kakšna laž in zmôta je vunder tako govorjenje!! Vred.

ravno so bile v občnim zboru, 20. novembra p. l., od cele družbe poterjene. Tudi živinozdravniška šola na Poljanah se ti stranki prav ne zdi, ter jo spodkopati želí. Žalostno je, in vsaciga domorodca mora z britkostjo napolniti, de možje, ki bi imeli take deželi potrebne naprave na vso moč podpirati, jim že koj v začetku razpertije nakopljujejo, in de je satan tudi tukaj začel ljuliko sejati. Naj se ti možje ne bojé, de bo kmetijska družba od njih rešenja pričakovala, če v kakošne denarne zadrege pride, zakaj po njih strastnim in pohujšljivim ravnanju spoznamo, de so oni le enaki tistim bramorjem, kteri mlade korenince spomladanjskih zeliš na skrivnim spodjedujejo.

Ker pa ravno ti možje želé, de naj bi „Novíce“ le od kmetijskih rečí pisale, damo pri ti priliki svèt na znanje, kakó de se bramorji polové: Prazni piskerci se v zemljo zakopljejo, s perstjo pokrijejo in le toliko se duška pustí, de v piskerce popadajo, kader po svojih škodljivih opravilih po persti rijejo. Tudi mi si bomo prizadevali, kolikor je v naši moči, koristne domače naprave takih škodljivih žival varovati, de se jim po očitnim ravnanju taka past nastavi, v ktero se bojo ti bramorji sami sebe vjeli. Kmetovavec že precej visoko stopnjo razumljivosti doséže, če škodljive gosence, červe, kebre in druge marčese, ljuliko, plevél in škodljive zeljša pozna, de jih vé zatreti, — tudi naša domovína se more veseliti, de je po „Lloydu“ in po undanji „Gracarci“ na tanjko svoje nasprotnike spoznala, in de zdej vé, kakó de iz Ljubljane v Novomesto in iz Noviga mesta v Ljubljano pelje tisti osebujni telegraf, iz kteriga „Lloyd“ in „Gracarca“ dobivata večkrat svoje lažnjive in dražljive pisaríje pod mnogoverstnimi čerkami, ktere so celi deželi v sramoto.

Če prav domorodec iz prave ljubezni do svoje domovíne dobre svete na znanje daje in če tudi očitno pa pravično in pošteno razodeva, kar bi se morebiti popraviti imelo, mu bo vsak človek, ki vstavni čas zapopade, za to še iz serca hvaležin; — če pa ljudje, kterim so „vstavne pravíce“ očitna gnjusoba, ki nimajo ne iskrice prave ljubezni do dežele, v kteri prebivajo, v eno mero le huskajo, podpihujejo, natolcujejo in mir in pokoj kratijo, in razpartije delajo — se moramo z zaničevanjem oberniti od tacih sovražnikov domovíne. Le dobro je, de jih poznamo, de zdej na tanjko vémo: kteri so draživci! Ambrož.

Dopis iz Istrije.

V zlate bukve zasluži zapisano biti slovansko družtvo v Terstu. Prašali me bote: zakaj? Dobro in lepo je storilo, da mu ga je malo para. Posušilo je veliko solz, veliko skerbí je odvzelo, veliko žalostnih razveselilo. Znano je, de je lansko léto Istrijo suša zaterla, tri mesce ni deževalo; žito je komej iz zemlje prilezlo, majhen klasič napravilo, klasič, kteri je imel 2 ali 3 otrobne zernica. Turšica se je večidel posušila, brez da bi bila klas delala, trava se je takó reči suha kosila; drevje se je posušilo, posušile — so se naše vode; po 5 in 6 ur delječ so ljudje po vodo hodili; veliko časa so s tem delam potrosili — in kaj so domú dopeljali? malo smradljive vode. Vse je dežja želelo, vsi smo dežja prosili; uslišani smo bili, ako ravno kasno. Toliko zaželjeni dež nas je nekoliko razveselil — ali oh, nova žalost! Toča se usuje in razbija, dokler vsiga ne razbije. Nesrečni Ištrijanec ima v žetvi in tergatvi manj, kakor takrat, kader je sejal; zató za njega ni bilo ne veseliga dneva, ne vesele ure več; ni se slišalo petja na polju, ne v vinogradu; slišale so se povsod le míle besede: „to zimo bodemo mogli glada (lakote) umreti.“ Pohvaliti moram Istrijanca, de zna nevoljo poterpljivo prenesti; brez tožiti se so prosili Bogá za pomoč. In zares posebna previdnost božja jih je smerti otela; Bog je dal repe, ktera je veliko ubogih preživila. Po trikrat na dan so repo kuhali, otrokam so sirovo dajali; milo mi je bilo viditi nedolžne otročiče sirovo repo in sirov bob jesti, kteriga so jim starši dajali, da bob grizejoči nekoliko pozabijo lakoto, in da jih za kruh ne prosijo, kteriga srednji kmetje po več tednov niso imeli. Da so mogli živino preč dati, to se vé, ker sená ni bilo. Resnica je, da o somnju (na sv. Jerneja) lansko léto je bilo goveje mesó po 4 krajc. funt; vsak je zaklal svojo živino, ker je ni mogel prezimiti. Zató pa letas po 10 krajc. mesó jémo, pri vsem tem, da žito, senó in terta lepo kaže.

Na dolgo sim vas peljal, dragi Slovenci! saj mi ne boste zamerili. To sim vam povedal, da vidite in spoznate silo, v kteri smo bili in da bote znali ceniti dobro delo, ki ga je slovansko družtvo v Terstu storilo. Denarje nabéra, žito in bob kupuje, in ga zdej, ko je nar veči sila in potreba, ubogim Istrijancam v dar pošilja. Danes je tisti srečni dan, da nam pride od dobroserčnih Slovencov veliki dar — 20 voz žita — dar, kteriga hvaležni Istrijanec nikdar ne bo pozabil; léta in léta bo govoril, kakor danes: „Bog daj našim dobrotnikam dobro srečo in zdravje.“ Od tega dara bo pripovedoval starec sinam in vnukam, ter bo slavil in hvalil dobrotnike iz Tersta. Ve pa, drage „Novíce“, zapišite slovansko družtvo iz Tersta v zlate bukve, da slavno nje imé za vse čase ostane!*)

Zminj (Gimino) 2. rožnika 1850. Miha Debelak.

Dopis in Štajarskega.

30. rožnika 1850.

14. rožnika t. l. so v Cerkovcah nad Ptujom zlati denarji izkopani bili. Ležali so čisto plitvo v zemlji blizo ceste, ki skozi Cerkovsko vas pelja, v loneu, kteriga dno je celo bilo, drugo pa je že bilo razpadlo. Kmet je pri svoji novi hiši poleg ceste, v ktero se misli preseliti, potem ko je dom sinu izročil, za novo gnojiše dal zemljo znižati, in pri ti priliki je fantič na zakopane denarje zadel. Vsi so od Rimskih cesarjev, Tiberija, Klavdija, Nerona, Vespaziana, Tita in Domiciana; Neronovih pa jih je naj več. Novejših nič ni med njimi. Téh, ktere je kmetovavec pokazal, je 41; 36 jih je bilo tehtanih, ti znesejo malo de ne 15 lotov. Ko so bili oprani, so bili vsi lepo svetli in napisi tako ohranjeni, da se lahko berejo, razun nekterih, ki so že bolj zglodani. Glave so takó izrazno narejene, da jih človek mora cesarjem popolnama podobne spoznati. Na drugi strani je večidel boginja, naj večkrat Salus in Victoria. Zemljiše tega kmeta je svoje dni Studeničkeh nun bilo, ktere so tukej grajšinsko pristavo imele.

Čudo pa je to, kako so leti zlati v to zemljo prišli, ki je tako prodnata, da bi človek težko verjel, da je že tačas kako imenitno selo tukej bilo, zakaj več kakor jezeroletno obdelovanje bi jo bilo moglo bolj zboljšati, ko je zdaj. Pripovest še živi in znamnja so sèm ter tjè očitne, da je tu svoje dni Drava tekla. Ravno nemogoče ni, da je ta stran polja o Rimskih časih lepo obdelana, rodovitna zemlja bila in prijazne sela imela (tačas so morde ti denarji zakopani bili), pozneje pa je Drava prederla, ter černo perst odnesla, globokeje denarje pa pustila, ki so takó sčasama na verh prišli. — Berž ko ne naše polje še starinske imenitnosti zakrite ima.

Tako je od Pahorja proti Ebensfeldskimu gradu nekedaj podzemeljsk zidan vodotok šel; takó sim sli-

---

*) S serčnim veseljem uverstimo ta dopis »Novícam« in prosimo častitiga gosp. dopisnika, da bi nam večkrat kaj pisal. Vred.

šal, da bi na cesti od Ptuja proti Turniški grajšini mesto bilo, ktero se pod nogami čuti, da je votlo. —

F. T.

Čudne umetnosti brez copernije.

Novíce morajo po svojim naménu „za omíko ljudstva skerbeti“ vsih rečí spomniti, ktere segajo v ta namen in ki so zares pomína vredne. Zató naznanijo svojim bravcam, de ravno zdej v Ljubljanskim gledišu nek imeniten umetnik iz Nemškiga L. Bergheer po iménu in njegova žena take umetnije (kunšti) vganjata, de bi človek mislil, de znata coprati (čarati) — če bi ne vedel, de se godí vse le po naravni poti s pomočjó silne naglosti in naravoslovske umetnosti. Kdor morebiti še na copernike in copernice, kdor na zamaknjene verjame, naj gré Bergheerja in njegovo ženo gledat, de se prepriča, kakó vražna in kriva je vsa taka véra. Naš namen ni tukaj vsih umetnij našteti, ktere smo z velikim začudenjem vidili, ampak priporočimo vsacimu, kdor zamore, de naj se sam prepriča resnice naših besed. Nar veči umetnost je gotovo tista, ki je danes (v torik) napovedana, ko živiga človeka ob glavo dene, de gledavcam lasjé po koncu stojé, — pa se mu vunder clo nič ne zgodí.

Kér bo gosp. Bergheer na svojim popotovanju na Dunaj tudi Celjovec, Celje, Marburg in Gradec obiskal, jim oznanimo to, de radovedni bravci ne zamudijo téh umetnij gledat iti. Vr.

Novičar iz Ljubljane.

V pondeljk, 1. maliga serpana, je bila v praznovanje imenitniga začetka novih sodniških gospósk, kakor drugod, tudi v Ljubljani v velki cerkvi slovesna sv. maša. Po duhovnim opravilu so se zbrali v zbornici vradniki sodniške gosposke, pri kterim zboru sta govorila predsednik deželne sodnije žl. g. Petteneg in deržavni pravdnik žl. g. Kaiser o visoki pomembi tega dneva, s kterim so pokopane stare šege sodništva, in imenitna nova dôba nastopi, v kteri se bojo sodbe očitno in ustno godíle. Gosp. Kaiser se je skazal tako izverstniga govornika, de ga poslušavci dosti prehvaliti ne morejo. — Za pogrebam rajnciga prof. Kersnika je preteklo sredo toliko ljudí šlo, de malokterikrat toliko. Njegovi učenci so tudi tukaj lepo pokazali, kako visoko de cenijo svojiga učenika, kteriga jim je nemila smert vzéla. Skorej pol stoletja je bil rajnki učenik v Ljubljani — in zares zasluži, de se mu na grobu vreden spomník postavi, kteriga naj se po nasvetu gosp. Dr. Kluna v Ljublj. nemškim časniku poseben odbor poprime. — Gosp. Dr. Kleeman, sedaj c. k. začasni vodja gimnazijalnih šol v Ljubljani, pride za c. k. gimnazijalniga inšpektorja v Gradec, s to nalogo, de bo deželno šolstvo tudi na Krajnskim v notranjih gimnazijalnih zadevah podperal. — Strelska družba je napravila na čast našimu deželnimu poglavarju slovesno streljanje skozi 4 dni, h kterimu so strelci iz Štajarskiga, Koroškiga, Goriškiga in clo iz Tiroljskiga (Botzen) prišli in streljali, de je vse pokalo. Streljci imajo še dovelj denarcov, ker je na velki tarči 1 strel 3 gold. veljal. — Poslednji češnjev somenj v Ljubljani ni bil veliko vreden; kupcov je bilo malo. Konj in govedine so veliko pripeljali: cena goved je bila veliko višji kot o Trojacih. — Včeraj je šlo skozi Ljubljano 8 arabskih konj (6 kobil in 2 žebca), ktere turški car našimu cesarju v dar pošlje; razun dveh ni nič kaj posebniga nad téh arabcih bilo. — Tudi na Krajnskim je že ena nova soseska vstanovljena, namreč v Lešah na Gorenskim v Radoljskim kantonskim poglavarstvu.

Novičar iz mnogih krajev.

Ban Jelačič je prišel 23. dan pretečeniga mesca čez Varazdin v Zagreb. Poslanci so mu že do Štajarske meje naprot šli. Vsi časopisi Zagrebški enoglasno pišejo, de je bil z veliko slavo sprejet; kodar koli se je pokazal — pravijo — mu je donélo „živijo“. Sabo je prinesel iz Dunaja hvalni nagovor cesarja na narod Horvaški in Slavonski in novo ustrojstvo téh deželá; zraven tega pa tudi hvalni nagovor cesarja zvestim in hrabrim graničarjem in glavni zakon za horvatsko-slavonsko in banatsko-serbsko vojniško krajíno (granico). V razglasu, s kterim je ban te cesarske patente horvaško-slavonskimu narodu izročil, je razložil, kaj je na podlagi avstrijanske vstave vladarstvo že zdej podelilo verlimu narodu in kaj se ima poredama pričakovati, berž ko bo od cesarja poterjeno, namreč deželna vstava, volitvina, srenjska in tiskarna postava, postava zavolj oprostenja zemljiš i. t. d. „Temelj (podstava) nove osnove celiga cesarstva je jasno naznanjeno v vstavi, ki jo je cesar 4. marca 1849 vsim avstrijanskim ljudstvam podelil — je rekel ban — in gotovo dve nar poglavitniši točki te vstave ste: edinstvo celiga cesarstva in ravnopravnost vsih narodov.“ — 1. dan t. m. stopijo nove sodnjiške gospóske v djanje. — 1. dan t. m. je bil nov denar izdan, ki se imenuje „listi deržavniga zaklada“. — 1. dan t. m. so stopile pošte našiga cesarstva s poštami na Prajsovskim in nekterimi drugimi nemškimi deželami v zavezo, takó de bojo šle zdej pisma iz naših dežel v ptuje, in iz ptujih v naše po navadni domači tarifi brez povišanja. — Na Dunaji je zdej cena mesá prodajavcam na voljo dana. V nalaš napravljenih mesarnicah zna vsak živino klati in prodajati, kdor koli hoče; pa tudi število mesarjev je od 156 na 180 povikšano. Zraven tega je napravíla mestna srenja tudi mesno denarnico, v kteri mesarji denar na posodo dobivajo, de zamorejo živino berž plačati. — Cena mesá je povsod poskočila. — Na Ogerskim se bo tudi kolek (štempelj) za pratike vpeljal. Kér na Ogerskim okoli 400,000 pratik potrebujejo, bo novi štempelj veliko znesel. — Ni res, de bi za kronanje našiga cesarja nov vóz delali; ampak cesar se bo v ravno tistim vozu h kronanju peljal, kteriga je cesar Korl VI. za Marijo Terezijo napraviti dal, in ki je takó lep, de samo pozlačenje čez 180,000 gold., malarija pa okoli 60,000 gold. veljá. Rudeči žamet je iz francozkih fabrik in je še danes takó lepó rudeč, kakor je bil pred 100 léti. — V Parizu so razpartije, ki so bile v narodnim zboru zavolj povišanja létnih dohodkov predsednika Napoljona, se spet poravnale. Z večíno 46 glasov je Napoljon dobil enkrat za vselej 2 milijona in 160,000 frankov čez svoje dozdanje dohodke. — Turška vlada ima vedno nepokoje krotiti. Komaj so se Bosnjaki nekoliko pomirili, so se Bulgarci na noge postavili. Sliši se, de Bulgarci se ne puntajo toliko zoper Turškiga cara, kakor zoper nižji vradnike, ki jih na vso moč stiskajo. — Na Nemškim, čeravno še nobena reč ni prav poravnana, in čeravno nekteri časopisi hrup ženó, de se Prajs k vojski pripravlja, je vse tiho in mirno, kakor že davnej ni bilo. — Na Dunaji je začel nov česk časnik „Videnski dennik“ izhajati.

Današnjimu listu je pridjan 22. dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*